Q. D. B. V.

DE

FEVDIS CASTRENSIBVS

Von

Burg-Lehen.

PRAESIDE

IO. WILHELMO WALDSCHMIDT

ICTO, SERENISSIMI ET POTENTISSIMI HASSIAE LANDGRAVII PRO-CANCELLARIO ACADEMIAE CONSIL. REGIMINIS ET P. P. O.

AD DIEM XV. APRILIS A. O. R. M DCC XXII.

DISPVTABIT

GOTHARD. FRIDERIC. APPOLDT

ONOLDO-FRANCVS.

MARBVRGI CATTORVM REC. M DCC XXXVII.

DISSERTATIONIS IVRIDICAE

DE

FEVDIS CASTRENSIBVS

Von

Burg-Lehen

§. I.

MILITIAM Germanorum antiquam & hodiernam conferre invicem ac contendere si quis instituat, utrobique fortitudinem quidem invictam, *nullosque mortalium armis aut fide ante Germanos esse*; (a) in ipsis vero militiae institutis diversitatem longe maximam deprehendet. Vt alia nunc praetereamus, vel sola praesidiorum ac munitionum hodierna ratio, anti- *Argumenti selectus.*

(a) Quod elogium legati Germanorum, Romae in solenni consessu, nationi suae tribuere, jam olim non dubitarunt, vid. TACITUS *Annal. Lib. XIII. cap. 55.*

quiſſima a recentioribus, & haec a recentiſſimis militiae inſtitutis quam maxime differre, neminem dubitare ſinit. Cum enim, ſub antiquiſſimo aevo, vaſtae ſolitudines, ac nemorum denſiſſima receptacula majoribus noſtris refugium ac ſecuritatem circumpoſuerint; *(b)* deinceps, ex quo in mores hominesque tranſiit poſterior aetas, in Germania magna quoque, non ſolum Caſtra, Caſtella, & propugnacula, ſed & urbes munitae exſtructa, in iisque *Caſtrenſes* pro praeſidio collocati fuere. Quod ſi vero haec omnia cum hodiernis munitionibus conferas, vix, *ut ſubitus rupti munimine ceſpitis agger*, locum ſuum tueri poterunt. Memoriam tamen priſtini illius inſtituti, non tam urbes & caſtra, turrigero circumdata vallo, ut & *Caſtrenſes*, velut milites olim praeſidiarii, quam potius ipſa *Feuda Caſtrenſia*, vulgo Burg-Lehen dicta, in vicem ſtipendii ipſis quondam aſſignata, in hodiernum usque diem nobis conſervarunt. De iisdem Specimine hoc Academico diſſerere nobis conſtitutum eſt.

§. II.

Illius fontes.

De *Feudis Caſtrenſibus* itaque dicturi, primo omnium de fontibus diſpiciemus, e quibus argumentum hoc derivandum. Et quidem, ſi Ius Feudale Longobardicum heic adeamus, tantum abeſt, ut naturam & indolem hujuſmodi feudorum exinde cognoſcere liceat, ut vel nomen *feudi caſtrenſis* in eodem, quantum obſervare licuit, non deprehendatur. Quanquam enim caſtri in feudum conceſſi, *1. Feud. 4. §. 3. 4.* & feudi guardiae, *1. Feud. 2.* mentio fiat, eadem tamen,

(b) Vid. TACITVS *de M. G. cap. 5.*

tamen, ab hoc nostro, multis modis differre, ex infra dicendis apparebit. Vtcunque ergo communis origo effecerit, ut Longobardi cum reliquis Germanis in eadem instituta feudalia passim conspiraverint, *feuda* tamen *castrensia*, cum in Germania sero demum subnata sint, Longobardis non aeque cognita fuisse, sed aliam praesidiorum rationem ipsis constitisse credimus. Patria itaque Jura nobis heic potissimum consulenda, & e domesticis monumentis eruenda erunt. Haec inter collectiones consuetudinum & Jurium feudalium, medio aevo subnatae, tum & diplomata atque chartae insignem nobis praebebunt usum. Priores quod attinet, Jus Feudale Saxonicum *cap. 72. & seq.* Alemannicum vero *cap. 139. 141. 142. 145. & seq. 155.* §. *1.* tum & autor vetus de Beneficiis (quem Dn. THOMASIVS edidit) plurima hujus argumenti nobis subministrant. Non equidem ignoramus, quantum doctissimorum Virorum judicio (*c*) collectionibus istis tribuendum sit; vicissim tamen & illud constat, in tanta rerum patriarum caligine & penuria, reliquias istas velut tabulas e magno naufragio arripiendas esse, easdemque, modo vera a falsis prudenti judicio secernantur, insignem in re feudali German. usum praestare. (*d*) Quoad

A 3 diplo-

(*c*) Vid. Autor (cujus nomen quidem non apparet, eruditio vero & merita passim elucescunt) des vorläuffig- doch gründlichen Berichts vom Adel in Teutschland, *part. II. sect. I.* ibique allegati LEVBERVS, CRANZIVS, MEIBOMIVS, CONRINGIVS, & reliqui.

(*d*) HOFFMANN *de orig. LL. Germ. Period. 5. sect. 3.* omnesque JCti,

diplomata, itidem nos haud fugit, Dn. THOMASIVM (e) graviter monuisse, in illorum usu custodite incedendum esse, idque, feudorum castrensium intuitu, conductis exemplis demonstrare suscepisse. Ast sicut ultro agnoscimus, eos omnino peccare, qui ex uno alterove diplomate, regulas generales, analogiae Juris Patrii parum convenientes, exstruunt: ita sobrium illorum usum, ad naturam & indolem feudorum eruendam, ac pacta specialia, quibus eadem non raro informata fuere, cognoscenda, plurimum conferre, res ipsa loquitur. Nobis certe diplomata, quae ad manus sunt, & edita & inedita, in hoc ipso argumento, insigni adiumento erunt.

§. III.

Quid castrum?

Pari modo quid *castrum?* quid *castrenses?* priusquam destinata componamus, paucis praemittere consultum ducimus. Constans nimirum, justisque rationibus suffulta hodie est sententia, urbes & loca munita sero demum in Germania magna exstructa esse: (*f*) sub Carolingicis Francorum Regibus eorum

JCti, quotquot hodie, positis praejudiciis, Juribus Patriis justum pretium statuere norunt.

(*e*) in *Differt. de usu libri veter. de Beneficiis §. 15. & 16.*

(*f*) Vid. Dn. THOMASII *Differt. de jure dandi civit.* & quos longa serie allegat PFEFFINGER *ad Vitriar. tom. 2. lib. I. cap. 18. in not. ad §. 3. & 4.* Ex eodem principio Antecessores Marburgenses *Volum. IV. Conf. 34. num. 235.* solide inferunt, & in illustri facti specie evincunt, nomina Regionum, Principatuum ac Comitatuum praecessisse arces & civitates, postea in iis aedificatas.

rum incunabula quidem deprehendi, (g) Henricum vero Aucupem, velut alterum Germaniae Theſeum, homines, per pagos diſperſos, moenibus incluſiſſe, eidemque & originem & incrementa urbium potiſſimum in acceptis ferenda eſſe. (h) Utcunque vero aevo Carolingico nomen *Burgi* vel *Caſtri*, non ſolum loca munita, ſed etiam quamlibet domorum congregrationem non clauſam, oppidum, vicumque denotaverit; (i) ex quo tamen e villis Regiis & caſtellis (k) urbes ſurrexerunt, ac per Germaniam frequentiores factae, *Caſtra*, *Burgi*, *Caſtella*, urbibus oppidis & villis contradiſtincta & ſingula ſuis nominibus diſcreta fuere.

(g) Dn. STRVV. *Synt. Hiſt. Germ. Diſſert. III. §. 8. & 9.* Caſtra & Civitates, quae Carolingorum aevo in Thuringia & Saxonia jam tum floruerunt, PFEFFINGERVS *d. l. §. 4. not. a.* longa ſerie recenſet, quod ſuo loco nunc quidem relinquimus.

(h) Vid. Dn. GVNDLINGII *Comment. de Henrico Aucupe §. 202*

(i) Conf. ~~CONRINGII Exerc. de urb. Germ.~~ *§. 22.* (ubi tamen ſubdubitat, an non allegata LVITPRANDI verba affirmative legenda ſint) KYLLINGER *de Ganerb. Caſtror. diſc. 2. num. 2.* SCHVRZFLEISCH *Diſſert. de veteri Burg. regno. th. 5.* ibi: *Burgus primo quemcunque habitationis locum in formam caſtrorum denotabat. Sequiorum id eſt Franco-Carolingorum temporum uſu denotabat oppidum.*

(k) Vere REINESIVS *de Palat. Lateran. pag. 38.* *Ex Burgis oppida facta, quorum terminatio id ſubindicat, ut Duisburgum, Salisburgum &c.* add. WEGELIN *de praerog. antiqu. Civit. Lindav. ſect. 2. pag. 74. ibique alleg.* Cum autem hi *Burgi* magna ſui parte ſero demum exſtructa ſint, argumentum inde naſcitur, in dubio urbes & oppida, quae aliam nominis terminationem habent, caſtris adjacentibus antiquiora cenſenda eſſe, vid. Dn. STRVV. *Synt. Hiſt. Germ. d. diſſert. 3. §. 3.*

fuere. (*l*) Natales istiusmodi *Castrorum*, quae serius urbibus imposita, vel seorsim exstructa, & in quibus *Castrenses* potissimum collocati fuere, propius adhuc designat P. SCHATEN (*m*) quando ait: *Castra baec, more antiquorum Saxonum, in editis abruptisque montibus praemuniri coepta, maxime ex quo tumultuaria illa & civilia bella, per dissidia regni aut Caesarum debilitatem invaluerunt.* Ast enim vero, quae fata ultimis istis temporibus hujusmodi castris exstruendis occasionem dederunt, eadem quoque effecerunt, ut plurima

(*l*) Id ipsum diplomata fere innumera, inprimis e Sec. 13. 14. & 15. evincunt. Ita in diplom. de anno 1280. subjuncto dem gründlichen Bericht in Sachen Sayn und Witgenstein contra Chur-Trier. *Lit. B. castrum* & *oppidum* Blanckenburg, *castrum* & *oppidum* Hachenburg, *castrum* & *oppidum* Saffenberg, seorsim memorantur. LEHMANN. *Chron. Spirens. lib. 5. cap. 108.* exhibet Rec. Imper. temporibus Rudolphi I. anno 1287. conditum, darinnen Städte, so bemauert und unbemauert, von Burgen und Vesten unterschieden werden. In diplomate Richardi Imp. de anno 1257. subjuncto dem Bericht der Stadt Friedberg Regal &c. betreffend *sub num. 5.* dicitur: *Nos civibus Fridbergensibus promisimus, quod intra muros civitatis ipsius nullam munitionem vel castrum extruemus.* Et in diplomate Rudolphi, iisdem anno 1285. dato, *Civitas* & *Castrum* itidem distinguuntur, apud LVNIG Reichs-*Archiv. Part. special. continuat. 3. num. 77.* add. Antecessores Marburgenses *d. Consf. 37. num. 175. & 209.* Ut adeo horum temporum intuitu, si non defendi, excusari tamen possit LAMBECIVS, quando *Rer. Hamburg. lib. 2. ad ann. 1225. num. 13.* scribere non dubitavit: *Apud mediae aetatis scriptores Burgus, vel Burgum, interdum pro domorum congregatione non clausa, interdum pro munimento & castello sumitur, ast pro urbe nusquam legi.*

(*m*) *Annal. Paderb. Part. II. pag. 263.*

ma eorum rursus destruerentur. Cum enim licentia bellorum civilium ac diffidationum, praedonibus & invasoribus saepius pro receptaculo essent, eorum permulta sub interregno magno, quod mortem Friderici II. excepit, ac deinceps, inprimis a Civitatibus Imperialibus destructa & devastata fuere: *(n)* nonnullae quoque Civitates specialibus privilegiis obtinuerunt, ne intra certum districtum *Castrum* exstruere cuiquam liceret. *(o)*

§. IV.

Sicut autem haec castra urbesque munitae exiguam vel nullam praestitissent securitatem, nisi praesidiis dispositis firmata fuissent: ita *Castrenses* die Burg-Männer, qui & *Castellani (p)* dicuntur, velut milites praesidiarii iisdem impositi fuere. Maximum quoque per id tempus, quo civilia bella in Germania ardebant, in Castrensibus praesidium quaesitum esse, SCHATENIVS *Annal. Paderb. Tom. II. p. 336.* observavit. Quanquam enim anterioribus seculis bella non per militem conductitium, ut hodie, gesta fuerint, quin potius ipsi Duces, Comites, Barones, sicque Nobiles illius aevi, plenissimeque liberi, tum & Ministeriales ac secundum quid liberi, Quid Castrenses?

B exer-

(n) Vid. LEHMANN. *d. l. Lib. V. cap. 112.* TRITHEMIVS *Chron. Hirsaug. ad annum 1390.* Autor *histor. Landgr. Thuring. cap. 76.* apud PISTORIVM. *S. R. G. Tom. I.* WINCKELMANN. *Chron. Hass. p. 2. cap. 4.* LERSNERI *Chron. Francof. Lib. I. cap. 23.*

(o) Vid. LEHMANN. *d. l. lib. cap. 43.* Privilegia Francofurtensia *pag. 340.* HERING. *de Castris cap. I. §. 9. ibique allegati.*

(p) Vid. SCHILTER. *ad I. F. A. p. 440.* Diplomata apud SCHATEN. *Annal. Pad. tom. 2. pag. 11. & 32.* Autor. *Deduct. Lindav. pag. 600. ibique alleg. diploma.*

exercitum composuerint: (q) idemque usus militiae lectae, non quidem, ut ANT. MATTHAEI (r) existimat, ad tempora Caroli V. tamen ad Sigismundi & Maximiliani I. aetatem usque perstiterit. (s) Praesidiorum vero in civitatibus ea fuerit ratio, ut, ex instituto Henrici I. *urbici milites*, in iisdem collocati, & ab integro pago, e quo allecti, sustentandi fuerint. (t) Attamen iam dudum ante, hi ipsi *Castrenses* analogam quandam speciem militiae conductitiae retulisse, eidemque praelusisse videntur: quippe qui non tantum pro certo beneficio, feudi lege ipsis concesso (de quo nobis hic sermo) sed interdum etiam pro certo annuo stipendio, (u) certo cuidam castro, aut oppido munito praefecti, vel adscripti, eiusdem defensioni, & tuitioni operas suas addixerunt. Nimirum praesidiarios istos, sibi non relictos, sed praefecto,

---

(q) Dn. WENCKER *De Pfalburg. Disq.3. §.3.* Dn. BURGMEISTER im Graffen und Ritter-Saal, *p.2. Sect.24. pag.189.*

(r) *Analect. veteris aevi Tom. I. in not. ad annal. Henr. ab Erps.*

(s) Vid. BROWER. *Annal. Trevir. lib.18. ad ann. 1385.*

(t) Vid. Dn. DE PLOENNIES *eruditissima Commentatio de Minister. §.24. ibique alleg.*

(u) Exemplum unum produxit HERTIUS *de Super. Terr. §.39. in not.* Aliud nobis suggerit diploma ineditum, de anno 1340. cujus verba initialia haec sunt. *Ego Guntramus de Hatzfeld, miles, notum facio universis, quod cum Reverendus in Christo Pater & Dominus meus, Dn. Walramus Archiepiscopus Coloniensis me suum & Ecclesiae suae Coloniensis fidelem* Castrensem in Segen *fecerit, deputans mihi hoc nomine annuos reditus decem clipeatorum aureorum, ponderosorum & dativorum* &c. Plura exhibent diplomata e SCHATENIO, SCHILTERO & SERARIO infra allegata.

fecto, *qui suo pugnantes incitat ore viros*, subordinatos fuisse, ordinis ac disciplinae militaris necessitas neminem dubitare sinit. Quam honorabilis vero isthaec Sparta fuerit, vel inde apparet, quod Comites Imperii & Liberi Domini (illi quoque, qui in propriis Regionibus ministeriales castrenses sibi subiectos habuere) eam a potentioribus suscipere non dubitarunt, (*x*) idemque doctissimus Commentator

B 2 ad

(*x*) Ita PHILIPPVS Dominus de MVNZENBERG (qui ipse in Castro Münzenberg & alibi *Castrenses* sibi devinctos habebat, *vid. infra §. 9.*) persolutis ducentis marcis, a Principe & Abbate Fuldensi, ut Castrensis hereditarius, Castro Bingenheim praestitutus, eoque nomine reditus decem marcarum de precatio Fuldensi ex ipso castro sibi suaeque illustrissimae Familiae acquisivit, vid. Diploma de anno 1302. apud HERTIVM *de feudis oblatis part. 3. num. 2.* Add. Dn. DE LVDWIG *Reliqu. MSC. tom. 2. pag. 246.* Plura exempla exhibet nova & splendida editio SERARII *Mogunt.* In illa *Tom. I. pag. 636.* memoratur: *Archiep. Moguntinum, Henricum Comitem Waldecensem 1600. marcarum stipendio auxiliatorem contra quoscunque assumsisse.* Et pag. 639. *Ioannem Comitem Ziegenbainensem persolutis ei 300. Marcis denariorum Coloniensium in Castrensem hereditarium Castri Ameneburg receptum: Wilhelmo Comiti Cattimelibocensi castrum Twingenberg, titulo feudi castrensis perpetuo possidendum concessum. Dietherum Comitem Cattimelibocensem Castrensem in Lahnstein designatum esse.* Additur pag. 645. *Sifridum Comitem de Witgenstein 200. marcis denariorum Coloniensium ei promissis in Castrensem Babenbergensem receptum.* Et pag. 691. *Ernesto Comiti Glichensi defensionem castri Aschaffenburg commissam* (de quo etiam STRVV. Historischen und Politischen *Archivs Num. 2. pag. 20.*) *Fridericum Wildgravium Kirbergensem adsignato 300. florenorum salario, adiutorem constitutum esse.* Add. TOLNERI *Cod. Diplom. Palat. dipl. 116.* Plura sponte omittimus.

ad SERARII *Moguntina*, Dn. GEORG. CHRIST. IOANNIS, (*y*) e notabili diplomate, confirmavit, quando ait: *Gerardus II. Archiepiscopus Moguntinus anno 1303. Fridericum de Rosdorff, Officiatum in Castro Hartenberg ad dies vitae constituit, quum vero id genus praefecti esset, castrum, castrenses, omnesque illi contributos una cum bonis ac juribus ipsorum tueri, illum in tabulis, collati huius officii testibus, ut id curae sibi haberet, summoque studio perficeret, monuit juxta atque jussit:* Indeque factum, ut ex *Officiatis* & praefectis istis Burggrauii (*z*) Ganerbinatuum (*a*) deinceps surrexerint. Quo

(*y*) *Tom. I. pag. 634. num. 16.*

(*z*) Iidem primitus *Comites Castrenses* vocabantur: id quod P. DE ANDLO *de Imp. Rom. lib. 2. cap. 12.* jam tum observavit, quando ait: *alii sunt Comites castrenses, qui castrum a Principe feudi titulo possident, ut ejus guardiam seu guastaldiam, id est, custodiam gerere debeant, & dicuntur Burggrafii.* (Conf. *infra* §. *VII.* & *VIII.*) Quam longe autem ab hac dignitate *Castrenses*, iisdem subordinati, abfuerint, memorabile Diploma Conradi II. Imp. de anno 1150. apud SCHATEN. *Tom. I. pag. 783.* pluribus declarat: memoratur in eodem, *quod Ministerialis quidam Abbatiae Corbeiensis, qui officium Dapiferi simul administrabat, dictus Rabano, similitudinem quandam dignitatis, hereditario jure sibi vindicaverit, & se Burggravium appellari fecerit, eoque judicium affectaverit, super omnibus delictis, intra muros Abbatiae admissis, & secundum morem magnae alicujus potestatis, intra muros placita habuerit, eaque Burg-Ding dixerit, quin & clavium custodiam sibi asseruerit. Imperatorem vero ex consilio Ministerialium Imperii & Regni, tum & Abbatiae Corbejensis Rabano haec omnia abjudicasse, istamque temeritatem interdixisse.*

(*a*) Ab illis BVRGGRAVIOS IMPERII PRINCIPES excelsum & sublime fastigium, in quo collocati sunt, satis distinguere

Quo nexu autem ipsi milites *Castrenses*, Regionum dominis, quorum auspiciis militabant, devincti fuerint, supra laudati P. SCHATENII verbis referre lubet, postquam enim ad ann. 1287. diploma praemiserat, in quo *Ministerialium* & *Castrensium* junctim mentio facta, subjungit: *ex his literis observari meretur, Ministerialium nomine, Castrenses etiam comprehendi.* Idem clarius indicat diploma, quod ad annum 1280. retulit, in quo *Ministeriales*, seu *Castellani* memorantur. Nec minus assertum SCHATENII confirmat diploma *in Monumentis redivivis Würtembergicis* (*b*) obvium, quod subscriptione sua corroborarunt, primo *viri religiosi N.* deinde *liberi homines, N. N.* demum *ministeriales N. N. N. omnes Castellani in Stouphen.* Quae cum ita sint, jam porro & illud liquet, etiamsi nonnulli Regionum Domini praefecturam alicujus castri susceperint, & ob feuda, hoc nomine ipsis collata, sub generali *Castrensium*, & *Castellanorum* nomine comprehensi fuerint, eosdem tamen propterea, cum praesidiariis, quos regebant, non magis, quam gregarios cum suo Tribuno, in unam classem, unamve sortem compingi posse. Quod ipsum e statu personarum, (*c*) formula vasallagii, feudi quantitate & qualitate, operis militaribus,

B 3

guere, non est, ut moneamus. Conf. Dn. COCCEII *Ius Publicum cap.* 15. *Sect.* 2. § 25. & 26.

(*b*) *Part. I. sub rubro* Adelberg. *pag.* 24. & *seq.*

(*c*) Num eo quoque pertineat, quod e Chron. Hildesheimensi SCHATEN. *tom. I. pag.* 695. refert, *in obsidione urbis Monasteriensis fere omnes illius defensores*, *tam* nobiles, *quam* ministeriales *captos fuisse*, Lector judicabit.

bus, ab his in persona, ab illis (praeterquam si, in casu necessitatis, praesentia ipsius Praefecti desideraretur:) per substitutum praestandis, aliisque argumentis, demonstratu facillimum foret, nisi prolixiorem, eoque peculiarem operam exposceret.

§. V.

Feudorum Castrensium origo.

Ex hactenus dictis sponte jam patescit, quaenam *feudorum Castrensium* origo sit: cum enim *feudum*, nativa significatione, *salarium* jam tum (*d*) denotet (unde *ministerialium feodatorum* in monumentis medii aevi (*e*) frequens fit mentio) tanto facilius eo deventum fuit, ut in praesidiis istis, virtus Gubernatorum, vis Castrensium, utrorumque pericula, turbulentis istis temporibus subeunda, salariis, sub lege *feudi castrensis*, pensata fuerint. Jam, quod modum, feuda haecce constituendi, attinet, eadem Regionum Domini non tantum de suo largiti sunt, & tunc vel e reditibus ipsius castri, vel aliunde (*f*) saepissime etiam praevia spontanea castri alicujus oblatione, offerens, in castrensem ejusdem vel alius (*g*) castri,

(*d*) Vid. Dn. DE LVDWIG *de Iure client. pag. 20. lit. b. p. 23. lit. a. pag. 31. lit. b.* Dn. BOEHMER, *usus modern. Iuris Canon. Lib. 3. tit. 20. §. 4. pag. 814. circa fin.*

(*e*) Conf. Charta de anno 1287. apud MIRAEVM *Notit. Eccles. Belgic. cap. 219. pag. 647.*

(*f*) Vid. Diplomata *supra ad §. 4. notam u. & x.* allegata.

(*g*) Ita *Wittikindum & Hermannum Comites de Battenberg anno 1227. Henrico Hassiae Landgravio arcem suam obtulisse, & pro filiis ac filiabus in feudum recepisse, vicissim vero a Landgravio Castrenses Marburgenses factos esse*, HERTIVS *de feud. oblat. part. I. §. 16.* memorat.

caſtri, ſub emolumento *feudi Caſtrenſis* receptus fuit. (*b*) Non raro quoque interveniente caſtri oppignoratione *feuda Caſtrenſia* conſtituta fuere. (*i*) Nec deſunt exempla eorum, qui caſtra deſtructa ac devaſtata, ſub nexu vaſallorum, caſtrenſium, ſumtibus ſuis aedificanda & reparanda ſuſceperunt. (*k*) De caetero cum Proceres Eccleſiaſtici praeſidio caſtrenſium, turbulentis veteris aevi temporibus quam maxime uſi ſint, SCHATENIVS inde conqueritur, (*l*) per eosdem, *cum magnis impenſis alerentur, multas quoque poſſeſſiones, quas clientelari beneficio tenuerunt, ab Eccleſiae patrimonio abſtractas eſſe.* Dixerat antea (*m*) *quanta primorum Epiſcoporum induſtria fuerat, in augendis bonis Eccleſiarum ſuarum, cum piorum Impp. liberalitas*

(*b*) Feudorum Caſtrenſium oblatorum tanta proſtat copia, ut exempla huc conducere, ſupervacuum credamus. Et ſane cauſae, quae feuda oblata produxerunt, quasque HERTIVS *d. part. I.* prolixe recenſet, ad haec noſtra etiam quadrant tantum non omnes.

(*i*) Vid. SERAR. *d. tom. 1. pag. 636. num. 5.* Et Diploma de anno 1336. apud SCHATEN. *Annal. Pad. Tom. 2. pag. 281.* in quo fratribus de Wolden, quibus caſtrum Hinneburg ab Epiſcopo Paderb. oppignoratum, caſtralis reſidentia in eodem conceſſa: ita tamen ut poſt factum caſtri reluitionem eandem retinere debeant.

(*k*) Sicut factam in diplom. modo allegato. Et apud SERAR. *d. Tom. I.* Archiepiſcopus Moguntinus in diplom. de anno 1337, *Iohanni de Berligingen armigero, ad dies vitae in pheodum conceſſit aream caſtrenſem in Oren prope oppidum Orengau ſitum, cum hoc onere, ut in dicta arce ſtatuat propugnaculum quoddam & alia aedificia ibi neceſſaria in modum unius fortalitii juxta Decani Aſchaffenburgenſis mandatum.*

(*l*) *d. Tom. 2. pag. 336. & 263.*

(*m*) *Tom. 1. pag. 881.*

ralitas adhuc flueret, tantam posterioribus temporibus necessitatem impositam fuisse, tuendi ea, quae liberalitate Caesarum donata acceperant, (*n*)

§. VI.

Eorum definitio nominalis & realis.

Feuda haec *Castrensia*, die Burg-Lehen, in monumentis veteris aevi variis nominibus efferuntur; ab Autore *Lib. Vet. de Benef.* sub nomine *urbani beneficii* comprehenduntur: alias *feudum Burgi* (*o*) *Castrale beneficium* (*p*) *pheoda castrensia* (*q*) *reditus castrenses* (*r*) *peculium castrense* (*s*) in diplomatibus audiunt. Habitationes vero, quas praesidiarii in castris locisve vicinis habebant, quaeque magno numero hodienum supersunt, ac fere in turritis & muratis aedificiis consistunt, *loca castrensia* (*t*) *areae & mansiones castrenses*, (*u*) *residentiae castrenses*, Burgsitze, Burgsässe (*x*) appellantur. Jam ad realem feudi Castrensis definitionem ubi pergimus, tantum Dd. dissen-

(*n*) Ab iisdem tamen sub largitione feudi castrensis, non raro modum acquirendi subtiliter occultatum fuisse, exemplo e SPANGENBERGII Chron. Hennebergico apud SCHILTERVM *in not. ad Struvii Synt. Jur. Feud. cap. 3. §. 16.* docemur.

(*o*) Vid. SCHATEN. *tom. 2. pag. 326.*

(*p*) Vid. Diplom. apud TOLNER. *in Cod. Palat. num. 116.* SCHILTER *ad Jus F. A. cap. 145.*

(*q*) Diplom. apud SCHATEN. *tom. 2. pag. 298.*

(*r*) Diplom. *apud eund. d. l. pag. 233.*

(*s*) Diploma *apud eund. d. l. pag. 271.*

(*t*) Idem *d. l. pag. 233.*

(*u*) *d. l. pag. 281.*

(*x*) Vid. SERAR. *Tom. 1. pag. 633.*

dissensum, tantas fluctuationes (*y*) ubique deprehendimus, ut, si eos consulamus, magis incertos nos relinquant. Prout vero naturam & indolem feudorum castrensium non aliunde melius cognosci posse, quam ex ipsis monumentis Patriis, nemo nisi hospes diffitebitur, ita tutissimum credimus iis, quae hactenus produximus, insistere, indeque feudum castrense describendum censemus, quod sit: *feudum improprium, quo quis pro custodia & tuitione certi alicujus castri, locique muniti, de habitatione in castro* (einem Burg-Sitz) *aut alia aliqua re, annuave praestatione investitur.* Quandoquidem vero & illud constat, feuda castrensia, quae Comitibus *Castrensibus*, ut supra ex P. DE ANDLO audivimus, & *Officiatis* concedebantur majoris momenti, & indoli feudorum propiora fuisse, quam quidem ea, quae *Castrensibus*, iisdem subordinatis, sub nexu addictiore collata, quaeque non raro tam exigua fuere, ut militibus hodiernis vix pro salgamo sufficerent; utraque sub definitione quidem comprehendimus, illa tamen eminentiora, haec vulgaria dicemus. Ipsa vero definitionis verba e sequentibus lucem accipient.

§. VII.

Differt itaque hoc nostrum, primo a feudo Castri sive Burgi, quippe quod non speciale aliquod officium defendendi castrum, sed eiusdem dominium utile, cum, vel sine facultate muniendi continet, cujusque Differentia a feudo castri, guardiae, &c.

C

(*y*) Vid. CARPZOVIUS *Disp. Feud. II. th. 12.* ROSENTHAL *de feud. cap. 1. concl. 78.* STRUV. *Synt. Feud. cap. 4. aph. 16. n. 2.* Dn. EYBEN *Elect. Feud. cap. 3. §. 10. ibique citati.* BEYER *position. Feud. cap. 3. §. 72. & 73.* plures non allegamus.

jusque intuitu defensio castri a reliquis servitiis militaribus Vasallum non liberat, sed is, propter castrum concessum servitia in expeditionibus, im Feld- und Heer-Zügen praestare tenetur, indeque feudis propriis omnino accensendum est, cum, e contrario, Vasallus Castrensis, praeter defensionem castri sibi concrediti, ad alia servitia militaria evocari nequeat, vid. *infra* §. 15. (z) Pariter & feudum *guardiae*, a *castrensi* quam maxime differt. Praeterquam enim, quod illius tantum in uno alterove Juris F. Longobardici textu mentio fiat, indeque feudum castrense, in Germania oppido frequens, (a) ast serius exortum, ab eodem nec originem, nec mensuram, formulamque habere possit: *guardia 1. feud. 4.* §. 3. feudo directe opponitur, & quamvis e textu 1. feud. 2. appareat, eandem non univoce dici, sed *guardiam* castri alicujus in feudum quoque datam fuisse, attamen cum feudum illud tantum annale fuerit, & eo intuitu ab hoc nostro omnino differt. (b) Discri-

(z) Non desunt equidem chartae, in quibus de castro integro Inuestitus, defensionem illius, & auxilium contra quoscunque domino promisit, vid. TOLNERI *Cod. Diplom. n. 104.* SCHATEN *Part. 2. pag. 263. junct. pag. 263.* SERARIVS *Tom. 1. pag. 639. num. 4.* quia tamen feudum castrense vasallum tantum obligat, ad defendendum castrum, in castro, haec talia illorum mensuram utique excedunt, ac vasallum ex natura & indole feudi recti ad servitia campestria quoque obligant.

(a) Prout IOH. FERRARIVS *Montanus* (primus Acad. Marburgensis Rector & Pro-Cancellarius, primusque Juris Professor Ordin.) in *collect. ad usus feud. lib. 1. cap. 6.* jam tum observavit.

(b) Ut ut FELTMANNVS *de feud. cap. 2. §. 4. num. 5.* & *cap. 3. §. 8. num. 1.* cum pluribus aliis Dd. utraque confundat.

Discrimen a *feudo burgensi* einem Burger-Lehen, ex iis, quae HERTIVS (*c*) & FELTMANNVS (*d*) annotarunt, satis apparet. De feudo *burgimagistri* prolixe egit SCHILTERVS. (*e*) Feudum *soldatae* quoque alterius indolis esse, vel solus textus 2. feud. 10. satis indicat.

§. VIII.

Dum autem *supra* §. *VI.* feuda castrensia ad impropria referre non dubitavimus, in eo FELTMANNVS *d. l.* quidem nobis refragatur, contendens, feuda *conditionata* ad unum omnia propriis accensenda esse. Ast enim vero, cum feudum illud improprium sit, quod a communi feudorum natura recedit, das nicht alle Eigenschafften eines rechten Lehens hat, obligatio autem ad servitia militaria, eaque indeterminata, ad naturalia feudi adeo pertineat, ut si vel maxime eorum in investitura nulla facta sit mentio, tamen praestanda veniant, I. Feud. 5. & 21. II. Feud. 12. & 23. II. Feud. 55. §. *firmiter* &c. Hoc nostrum, in quo servitia ad defensionem certi alicujus castri unice restricta: iisdem omnino accensendum erit. An feuda Castrensia impropriis accensenda?

C 2 Nec

(*c*) *de feudo nobili sect. 4. §. 5.*

(*d*) *d. T. cap. 3. §. 6.* ubi notat *Burgensia* illa, Civilis quidem vocari Burgmanns-Güter, eadem tamen a feudis castrensibus plane diversa esse.

(*e*) In *Commentar. ad J. F. A. cap. 151.* ubi etiam differentiam inter Burgenses, Burgmannos, villanos atque rusticos pluribus exponit: addens, interdum tamen sub nomine Burgensium, in latiori significatione & Burgmannos comprehendi, qui & in Jure F. Alemannico subinde *Burger* vocantur. Idem SCHILTERVS *d. l. ad cap. 156.* differentiam *feudi castrensis* a *feudo Stagii* subindicat.

Nec aliud de jure Germanico dicendum esse, *(f)* vel inde apparet, quod compilator Juris Feud. Alemannici in *capitulis supra allegat.* naturam & indolem feudorum castrensium expositurus, comparationem illius cum feudo recto instituerit, ac differentias utriusque passim indicaverit. Tum & illud heic observari meretur, quod in chartis antiquis *fideles*, *vasalli*, *& castrenses*, *(g)* die Manne und Burgmanne, *(h)* sollicite ab invicem distinguantur, certissimo indicio, *castrenses*, eorumque beneficia, a reliquis vasallis eorumque feudis plurimum differre. *(i)*

§. IX.

Et quousque talia sint?

Habent de caetero haec nostra cum reliquis feudis impropriis id commune, ut in omnibus articulis, in quibus nec dispositione Juris Feudalis, nec

(*f*) Ut ut de caetero non ignoremus, feudum rectum, non semper feudum proprium denotare, vid. HOTOM. *Lexic. Feud. sub d. vb.* SCHILTER *d. l. cap. 100. §. 5.*

(*g*) Vid. diploma dem gründl. Bericht in Sachen Sayn contra Chur-Trier subjunctum *sub lit. b.* aliaque innumera.

(*h*) Vid. die Stolberg-Königsteinische Deduction, *in Adj. sub num. 14.*

(*i*) Audiamus FREHERVM *ad P. de Andlo lib. 2. cap. 12. Ministeriales*, ait, *diversum quid a vasallis esse, semper putavi, re & nomine, prout in antiquis instrumentis separari solent*, v. gr. Cometiam de N. cum castris & munitionibus, fidelibus vasallis, ministerialibus, hominibus & omnibus attinentiis. *Et in diplomatis Episcoporum & Abbatum, post Clericos subscriptus legitur Advocatus, post hunc ministeriales, dein fideles: quod ita etiam legitur in valvis Ecclesiarum Moguntinensis, & Wormatiensis, Spirensisque. Et in Teutonico* fideles Mann & Lehnleute, ministeriales Dienstleute *vertuntur.* Addatur supra laudatus illustris Autor *Commentat. de minister. §. 17. ibique alleg.*

nec pactis hominum expresse quid mutatum, naturam feudi proprii conservent. *(k)* Multo minus ergo fidelitas in feudis hisce, salva illorum essentia, remitti potest: quin potius addictiore quodam nexu, *Castrenses* domino suo devinctos esse, ex hactenus dictis jam tum apparet. Eorum clientelam juramento jam dudum olim firmatam fuisse, instrumenta, quae supersunt, testantur: id ipsum in diplomate apud SCHATENIVM, *(l)* vocatur juramentum fidelitatis, die Huldigung. Illius formam exhibet nobis formula illa, sub qua *Castrenses* Arcis Münzenberg in Wetteravia, Illustrissimis Con-Dominis, in hodiernum diem usque, sese obstringunt. *(m)* Utcunque enim non ignotum, & a SCHILTERO *(n)* pluribus deductum sit, vasallagium & homagium (natura sua oppido diversa) jam olim saepius conjuncta fuisse, si quidem vasallus simul esset subditus; illa tamen, quam allegavimus, formula, & conceptu verborum, & intuitu personarum, a quibus hodienum praestanda, denuo evincit, nexum *Castrensium* omni tempore addictiorem fuisse, eorumque feuda non uno nomine impropria esse. *(o)* Simul & hoc

 con-

(k) *II. Feud. 48. Jus Feud. Alem. cap. 136.* ibique SCHILTER.

(l) *Annal. Paderb. Tom. II. pag. 271.*

(m) Exhibet eam supra laudatum eruditissimum Scriptum, Bericht vom Adel in Teutschland, quod Francofurti anno 1721. prodiit, *in append. docum. num. 20.*

(n) In *Commentar. ad J. F. A. cap. IV. §. 8. 9.*

(o) Eo quoque pertinent verba Autoris vetusti de Beneficiis, §. 171. quae FREHERVS *in not. ad Constit. Caroli Crassi* citavit, quaeque in editione Dni THOMASII §. 130. leguntur.

confirmat, quod feuda illa, quae Comitibus *Castrensibus*, *Officiatisque* pro tuitione castri concessa, & eminentiora, & vera Castrensia, & indoli feudorum rectorum propiora sint.

§. X.

An recte feudis nobilibus accenseantur?

Magis intricata, ac multiplici Dd. dissensu involuta quaestio est, utrum *feuda castrensia* nobilibus accensenda sint? Praeterquam enim, quod Auctor (*p*) *Jurisprudentiae Heroica*, sive, *de jure Belgarum circa Nobilitatem & insignia, ad Edictum Seren. Principum Alberti & Isabellae, 14. Dec. ann. 1616. promulgatum*, allegato magno numero Dd. (*q*) defendat, vera etiam militum feuda nobilia non esse, cum dignitatem non habeant annexam. Haec nostra, pro defensione ac tuitione alicujus castri, olim concessa, pariter ignobilia esse, Baldus, Curtius junior, aliique veterum, jam tum affirmarunt: quibus tamen supra laudatus IOANNES FERRARIVS *d. Tract. pag. 25.* sequentibus verbis refragatur: *quia feudum castrense etiam inferioris conditionis hominibus confertur, ideo Interpretes nonnulli id inter feuda ignobilia collocant, verum ejus usum non observantes, neque discrimen illud, quod non secus, atque reliqua feuda, Nobilitati destinata, pro rei conditione, ad alios quoque transferri soleant: cujus*

(*p*) Rarissimus hic liber Bruxellis *anno 1666.* prodiit.

(*q*) *Artic. 1. §. 62. & Artic. 4. §. 12.* ubi in eandem sententiam, TIB. DECIANVM *vol. 3. consil. 117. num. 9.* TIRAQVEL. *de Nobilit. cap. 7. num. 11. & seq.* CHASSANAEVM *in Catalogo de gloria mundi pag. 8. cap. 15.* THIERRIAT *de la Noblesse part. 2. num. 142.* allegat.

jus exemplum habebunt, qui in Curiis & rebus publicis versantur, quae omnia umbratili illo & sedentario studio non ita adsequimur, sed usus, prudentiae mater, ea suppeditabit. Idem fere sentit FELTMAN. *d. l. pag. 18.* Ad componenda haec dissidia, praemittendum omnino, quod Titulus *Nobilis*, cum seculorum decursu, suas habuerit vicissitudines, id quod B. Dn. AB EYBEN integra *Dissertat.* & qui post eum idem argumentum tractarunt, viri docti, extra omnem controversiam collocarunt. Tum & illud obseruandum, *feudum nobile* a Dd. varie definiri. (r) Quibus praestructis, illud primo liquet, quod feuda Comitibus *Castrensibus* Liberisque Dominis, pro defensione alicujus castri, olim concessa, tum temporis jam nobilia fuerint. Reliqua *feuda castrensia* quod attinet, eadem primis inventi hujus instituti seculis nobilia haud fuisse, ex superioribus patescit. Neque tamen ambigendum, feuda illa castrensia, quae Nobilitas hodierna possidet, eo in sensu nobilia recte dici, quo feudum nobile illud audit, quod Nobili, vel ab Imp. vel a Regionum Dominis, ob usus militiae, cum immunitate ab oneribus publicis, concessum est.

§. XI.

Quanquam vero alias, quilibet liberam rerum suarum administrationem habens, feudum concedere possit *II. feud. 3.* id ipsum tamen, intuitu *feudi castrensis* vel ideo fallit, quoniam illius concessio duo insignia jura Majestatica, jus belli, & jus circa munitiones, **Quis feudum Castrense dare possit?**

(r) Vid. HERTIUS *de feudo nobili sect. 4. §. 3. 4.*

tiones, tam exstructas, quam exstruendas, involvit atque supponit. Ut adeo concessio *feudi castrensis* ab Imperatore quidem (s) & Statibus (t) jure proprio fiat, ab aliis vero non nisi praevio speciali privilegio, quo jus castrum muniendi concessum est, fieri possit: cum nulli privato, nullique universitati sine permissu Regionis Domini, urbes, castra, villas, aut praedia munire, aut diruta munimenta reaedificare liceat. (u) Eoque diplomata pertinere existimamus, in quibus illi quoque, ad quos castra jure proprio pertinent, pro custodia ac tuitione illius, *feuda*

(s) Exemplum feudi castrensis, ab Imp. concessi, refert SCHILTER *ad J.F. cap. 120.*

(t) Quanquam enim non desint exempla, ubi Impp. jus arces & urbes muniendi, antiquioribus seculis, Regionum Dominis ad instar privilegii concesserunt: Vid. SCHATEN. *annal. Paderb. tom. 2. pag. 263.* Attamen, ex quo Superioritas Territorialis ad suum fastigium pervenit, munitionum quoque & arcium tutelam ad Regionum Dominos jure proprio pertinere, nemo facile dubitabit; vid. HERT. *de Super. Territ. §. 19. ibique allegat. LL. publicae & fundamentales.* Vicissim quoque exempla prostant, Regionum Dominos, jam tum prioribus seculis, urbibus suis jus easdem muniendi, in vim privilegii concessisse. Vid. SCHATEN. *d. l. tom. 2. pag. 100. & 240.*

(u) Ita in Jure Provinc. Saxon *lib. 3. artic. 66.* legitur: Mann en muß auch keyne Burgh bauen, noch Statt Vesten, mit Plancken noch mit Muren, noch Berge, noch Thürme byme Dorff machen, ahne des Land-Richters Urlaub: & paullo post, man muß auch keine Burg wider bauen, ane des Richters Orlub &c. plura allegat HERTIUS *d. l.* Add. ZIGLER *de jur. Majest. lib. 1. cap. 35.* ubi etiam *l. 10. C. de aedificiis privatis* prolixe explicat.

feuda Castrensia a Regionis Domino obtinuerunt, ejusque *Castrensibus* annumerati sunt. (*x*)

§. XII.

Qua ratione a Con-Dominis Castrenses constituti fuerint.

Prout singuli Castrorum Domini eo, quo diximus, jure pollentes, ita quoque Con-Domini, *Castrenses* sibi dudum olim adsciverunt. Con Dominia haec Castrorum, in Germania admodum frequentia, ex variis causis, vel maxime autem, tempore bellorum civilium, ob mutuam securitatem, exorta sunt. Hunc in finem, inquam, Regionum Domini saepius pacti sunt, ut castrum, in finitimo territorio exstructum, pro dimidia, aliave parte ipsis concederetur, aut oppignoraretur, quo praesidiariis communibus ex eodem se defenderent, hostemque a finibus suis arcerent. In tabulis istiusmodi pactorum receptio & numerus *Castrensium* pariter definiri solebat; ita in diplomate apud SCHATENIVM, ad annum 1315. Albertus Abbas Corbejensis & primores illius Coenobii, Theodorico Episcopo & Ecclesiae Paderb. arcem Blanckenau, utrorumque milite praesidiario insidendam tuendamque, tradiderunt sub his conditionibus: *ut Episcopus duo loca Castrensia, vulgo* Burgsitze *dicta, titulo proprietatis hereditario possidenda, in eodem consequeretur, ita tamen, ut Episcopus duobus suis Castellanis, ibidem commorantibus,* de

D

(*x*) Ita in Diplom. inedito de anno 1279. Henrico Landgravio, *Terrae Hassiae Domino, Nobiles de N. N. ut Castrenses hereditarii, sub jurejurando promittunt, quod Landgravio, Ejusve Conjugi Mechtildi, si Illa supervixerit, assistere, & e Castro suo, Landgravio patente, Eum juvare velint contra omnes invasores, eoque nomine plura feuda castrensia ipsis conferuntur.*

de reditibus provideret, qui Burg-Lehen *dicuntur; Abbas vero sumtus in portarios, vigiles, & alios custodes de suo faceret: Castrenses, portarii, custodes &c. bujus castri utrisque se ad fidelitatem & obsequium corporali juramento obstringerent; Abbas posset castrum illud vendere, aut obligare, prius tamen id ipsum offerret Episcopo, cui idem hceret, quoad feuda sua castrensia: Castrum hoc omni tempore Episcopo apertum esset; vice versa Episcopus, pro gratitudine, Abbati concessit duo loca castrensia, unum in Blanckenau, alterum in Corbeck, ita ut Abbas Castellanis suis de* Burg-Lehen *provideat* (y) Plura de Con-Dominiis, indeque subortis Ganerbinatibus Castrorum addere heic non licet. (z)

§. XIII.

Quibus Feuda Castrensia dari, & quinam in illis succedere possint?

Quanquam vero inhabilibus etiam, a domino sciente & volente, feuda dari possint, *II. Feud. 30. 40. 55.* quo casu gratiam ipsis fecisse, & ut per substitutum habilem servitia praestare queant, permisisse videtur, (*a*): attamen in *feudis castrensibus* non facile exemplum tale occurret, quamdiu servitia illa determinata & ad castri defensionem restricta, *Castrenses*, ex primaevo instituto, praestiterunt. Nec minus circa successionem in *feuda castrensia*, juxta regulam, supra

(*y*) Apud eundem *Annal. Paderborn. Tom. II. pag. 11. 35. 197. 272. 343.* similes conventiones alias inventes.

(*z*) Supplebit illa commentatio uberior *de Ganerbiis Castrorum*, quam Praeses hujus Dissertationis ad prelum paratam habet; eidem KYLLINGERI Tractatus, & alia hujus argumenti scripta, cum Codice Diplomatico subjungentur.

(*a*) ROSENTHAL *de feud. cap. 3. concl. 4.* STRUV *cap. V. Synt. feud. aph. 12.*

ſupra §. IX. poſitam, eadem obtinent, quae in feudis rectis & propriis, *(b)* cum qualitas *feudi caſtrenſis* ſervitia ſaltem afficiat, ſucceſſionis ordinem non mutet, niſi conſuetudine vel pacto aliud ſtatutum eſſe, appareat. Atque adeo & foeminae, a ſucceſſione in *feudum caſtrenſe* regulariter excluduntur. In Feudis tamen Fuldenſibus, & pluribus aliis feudis Eccleſiaſticis, in quibus vulgatum illud uſuvenit, Krumſtab ſchlieſet niemand aus, aliud obtinere, B. Dn. A COCCEIVS *(c)* egregie probatum dedit. Ut ut enim in literis Principis & Abbatis Fuldenſis, *(d)* quibus de conſuetudine ſuae Abbatiae, circa ſucceſſiones feudales, teſtimonium perhibuit, Mann-Lehen, Burg-Lehen, & Burg-Güter, a reliquis feudis Fuldenſibus expreſſe diſtinguantur: attamen in *feudis Caſtrenſibus* Abbatiae Fuldenſis foeminas, deficientibus maſculis, ad ſucceſſionem admitti; tum & Feuda, zu Fuldiſchen Erb-Burg-Lehen, conceſſa, *(e)* tres qualitates ſingulares continere, *Fuldenſis, hereditarii*, & *Burgenſis* ſ. *Caſtrenſis feudi*, quarum illa ſucceſſionem temperet, ut foeminae poſt maſculos admittantur, iſta titulum ſucceſſionis conſtituat, ut tanquam heredes ſuccedant, haec ſervitia ad certum Burgum reſtringat, praelaudatus Vir illuſtris *d. l.* pluribus adſtruxit. Exemplum, ubi ex

(b) Conf. ROSENTHAL *d. l. cap. 2. concl. 78.* Et de feudis conditionatis in genere Marburgenſes *Volum. IV. Conſil. XI.*

(c) In *Diſſertat. de feudis Fuldenſibus cap. 3.*

(d) Apud WEHNERVM in *Obſerv. Pract. verb.* Fuldiſch Lehen.

(e) Exemplum feudi Fuldenſis, Caſtrenſis & hereditarii *ſupra* §. *IV. not. x.* adduximus.

pacto speciali, foeminae ad successionem in haec feuda admissæ, diploma Rudolphi I. Imp. nobis præbet, quod SCHILTERVS *Commentar. ad J. F. A. cap. 138. §. 2.* inseruit. Idem *d. l.* aliud singulare circa succesionem in feuda Castrensia Palatinatus ad Rhenum e libro feudali de anno 1463. his verbis annotavit: Burg-Lehen zu beyden Seithen Rheins verfallen gleich, wan ein Burgman abgehet ohne Sohn, und Bruder oder Gevettern seines Stams und Schilds verläset, so fallen sie doch nicht neben sich auf die Brüder oder Gevettern, sondern bleiben allein auf der absteigenden Linie. Sie wären dan vor eine Gemeinschafft empfangen und hergebracht worden. *(f)* Sicut etiam vasallus de feudo, in testamento, vel alia ultima voluntate disponere nequit, in tantum, ut ne quidem pro anima (ut loquuntur) sive ad piam causam, feudum, ejusve partem, ne candelam quidem, relinquere posfit, argum. *I. Feud. 8. pr. II. Feud. 9. §. donare.* *(g)* Ita idem multo magis in *feudis Castrensibus* obtinere, natura & indoles eorum neminem dubitare sinit.

§. XIV.

De obligatione inter Dominum & Vasallum Castrensem in specie ad quid Vasallus teneatur.

Quemadmodum ex quolibet alio contractu feudali, societas quaedam, & reciproca obligatio inter dominum ac vasallum subnascitur, ita eadem quoque in *Feudis Castrensibus* non deficit. Summa illa officio-

(*f*) Addantur Gundlingiana *Fascic. III. num. 1.* von der gesamten Hand auser Sachsen, ex qua Viri illustris meditatione ratio succedendi in feudis Castrensibus, & antiqua & hodierna, plenius declarari poterit.

(*g*) HORNIVS *Jurisprud. Feud. cap. XIV. §. 1.*

officiorum, quae *II. Feud. 6.* sequentibus verbis memorialibus: *incolume, tutum, honestum, utile, facile, possibile*, cuilibet vasallo commendatur, Castrensibus etiam tanto magis convenit, quo addictior, ut supra vidimus, ipsorum nexus. Praeter fidem, ab omni omnino vasallo praestandam, servitia quoque, ad custodiam & tuitionem certi alicujus Castri restricta & determinata, propriis sumtibus (*b*) & in persona praestare, eumque in finem in Castro habitare, ex primaevo instituto, tenentur. A quo tamen immunes fuisse videntur, qui Ledige Burgmanne (*i*) vocabantur. Comites quoque *Castrenses*, ac reliquos *Officiatos*, per *militem fiduciarium*, (*k*) sive substitutum, citra casum necessitatis, partes suas obiisse, supra jam observavimus: iidem certum armatorum numerum, ad Castri defensionem adducendum, in pactis investiturarum, Domino directo interdum promiserunt. (*l*) Prout etiam in Castris istis tutissimum refugium quaerebatur, ita ad aperturam illius, quovis tempore domino directo praestandam, Castrenses, qua tales, jam tum obligantur; nec minus

D 3 nus

(*b*) Conf. locus ex ZYLLESIO *infra §. XVI. not. e.* adductus.

(*i*) Illorum duo exempla in supra laudata Commentatione ad SERARII Moguntina *pag. 642. & 646.* leguntur. Eosdem Castrenses honorarios fuisse, (quibus necessitas in castro habitandi, illudque custodiendi, non incumbebat, tutela tamen ipsius Domini fruebantur, & in castro refugium quaerere poterant,) vel solum nomen indicat.

(*k*) Ut in diplomate, apud SCHATEN *Tom. II. pag. 292.* audiuntur.

(*l*) Vid. diplomata in SERARIO locupletato *pag. 642. & 645. Tom. I.* allegata.

mus tamen id ipſum, Con Dominis inprimis, diſerte promittere ſolebant. (*m*) Non raro quoque pluribus Caſtris, ut *Caſtrenſes* adſcripti, vel ut *Officiati* praefecti fuere. (*n*) Solebant porro *Caſtrenſes* ad caſtri defenſionem ſemet ita obſtringere, ut praeter Imperatorem, certos Regionum Dominos, contra quos e caſtro pugnare nollent, nominatim exciperent, ſicque feuda ſua, ut non ligia ſuſciperent. (*o*) Qualis de caetero nexus ille fuerit, quo *Caſtrenſes* Domino ſuo directo devincti, denuo exinde apparet, quod cum caſtro, in feudum conceſſo, (*p*) aliisque modis alienati (*q*) ab uno ad aliud caſtrum translati,

(*m*) Conf. diplomata apud SCHATEN *Tom. II. pag. 209. 233. 281.* aliaque innumera. De caetero, quod apertura illa vel Jure Majeſtatico, vel Jure foederis, vel feudi jure debeatur, B. Dn. BEYER *Poſit. Feud. cap. 3. §. 74. & ſeqq.* recte obſervavit.

(*n*) Vid. Charta apud FELTMANN. *de feud. pag. 19.* & SCHILTER *d. l. pag. 439.* &c.

(*o*) Ita in inſtrumento, de anno 1323. quod apud SERARIVM *Tom. I. pag. 645. in ſupplem. num. 5.* allegatur: *Archi-Epiſcopus Moguntinus fratres de Ittare Caſtrenſibus Nuenbergenſibus accenſuit, pollicitus, ſe ipſis haud ſecus ac ceteris caſtri defenſoribus, contra quosvis, Eccleſia Colonienſi tantum excepta, adfuturum; illi viciſſim ſpopondere, ſe Archi-Epiſcopo adverſus quosvis, Colonienſi ſimiliter excepto, ope ſua praeſto futuros. Quod ſi etiam contingeret, ut Moguntina & Colonienſis Eccleſia ſimultate quadam inter ſe conflictarentur, ſeſe neutram partem ſecuturos eſſe.* Idem in Diplomatibus ſupra jam allegatis, tantum non omnibus, invenies.

(*p*) Vid. ſupra alleg. Diploma Trevirenſe *Deduct. Sayn. ſub Lit. H. ſubjunctum.*

(*q*) Vid. SCHILTER. *d. l. pag. 442. & 444.*

lati, (r) obsidesque dati (s) fuerint, & sub obstagio pro domino suo sese obligaverint. (t) Quod alienatio *feudi Castrensis* ipsis, peraeque ac aliis vasallis, interdicta sit, ex superioribus jam tum liquet. (u) Quam culpam praestet is, cui Castri custodia concredita, disquirit RHETIVS *ad 1. feud. 2. pag. 140.*

§. XV.

Quid Domino directo incumbat.

Reciproca illa fides, a Domino directo vicissim praestanda, illud pariter exigit, ut *Castrenses* suos ab aliorum impeditionibus & injuriis sartos tectos praestet, liberam habitationem (x) nec non alias res, in feudum concessas, plenissime utendas fruendas permittat, (y) servitia ultra modum conventum non

(r) Idem *d. l. pag. 439.*

(s) SCHATEN *Tom. I. Annal. Paderb. pag. 877.*

(t) Idem *Tom. II. pag. 55.*

(u) In iisdem nec sub-infeudatio locum invenit, nisi accedente Domini consensu, aut annali praescriptione, *cap. 136. Jur. F. Alem.* ibique SCHILTER. *§. 2.* In feudis Imperii Castrensibus, in dotalitium concedendis, consensum Imp. dudum olim requisitum fuisse, idem SCHILTER. ad *cap. 26. Jur. Feud. A. §. 11.* observavit.

(x) Haec enim sub feudis hisce primario continetur, unde, cum STVCKIO, EYBENIVS *Elect. Feudal. cap. 3. §. 10.* die Burg-Lehen inferiren sua natura nichts mehr, dann die blose habitation.

(y) Res, annuasve praestationes in feudum castrense concedi solitas, admodum varias fuisse, ex superioribus liquet. Non raro etiam dominus directus facultatem sibi reservabat, praestationes illas immutandi, vid. charta Responso Marburgensi *de restitut. Bar. Vallendar. anno 1612. seorsim excuso*, sub *num. 4.* adjuncta.

non exigat, nec ad militaria campestria eosdem evocet. (z) Pacem (a) castrensem, (quam ipsi Con-Domini (b) jurejurando firmare solebant) tueatur. De caetero dominium suum directum aliis cedere potest, modo non sint inferioris clypei, alioquin Castrum indefensum relinquere, possunt *Castrenses*, & tamen feuda sua retinent. *cap. 138. Jur. Feud. Alem. ibique* SCHILTER. Quodsi Castrum a re, in *feudum castrense* concessa, separetur, *Castrenses*, jure feudi recti, sua retinent. (c) Denique & expectativam a Domino in feudo Castrensi aliis concedi posse, *cap. 136. & 137. Jur. Feud. Alem.* diserte provisum. (d) Quae singula, dum ad finem properamus, per saturam heic retulisse sufficiat.

§. XVI.

De modis quibus obligatio feudalis dissolvitur, &

Superest, ut ad modos pergamus, quibus obligatio illa solvitur, ipsumque *feudum castrense* extinguitur. Quandoquidem vero, quae Dd. de feudis in ge-

(z) Prout Jur. Feud. Alem. *cap. 139.* Jur. Saxon. *cap. 38.* diserte expressum. Nonnunquam etiam Castrenses specialibus pactis aut privilegiis hoc nomine sibi prospexerunt, vid. diploma Rudolphi I. Imp. apud LVNIG *part. spec. 3. Cont. 2.* Fortsetzung *Num. 75.* & apud SCHATEN. *part. I. pag. 877.*

(a) De qua Respondentis Venerandus Dn. PARENS, in Dissertatione Solenni *de Signo Pacis*, vom Burg-Frieden, anno 1697. Giesae edita, plura singularia annotavit.

(b) Vid. SCHATEN. *Tom. II. pag. 271.*

(c) Vid. SCHILTER. *in Comment. ad J. F. A. pag. 452. ibique alleg.*

(d) Adde SCHILTER. in *Commentar. ad d. cap. 136.* ubi etiam de casu, si uxor ultimi vasalli praegnans sit, an expectativarium excludat?

in genere annotarunt, tantum non omnia *caſtrenſibus* quoque conveniunt, ideo, ne actum agamus, non niſi ſingularia nonnulla, haec noſtra attinentia, huc conducemus. Dum autem SCHILTERVS, *feudorum caſtrenſium* intuitu, ſequentem, *ex capit. 143. Juris Feud. Alem.* efformatam, regulam generalem nobis ſuggerit: *dominum non niſi ob tres cauſas ad privationem feudi caſtrenſis agere poſſe, ob fidem quovis modo violatam, ſpeciatim ob caſtrum non cuſtoditum, ſique a domino evocatus intra ſex ſeptimanas non compareat, & denique ob injuriam, pari de feudo caſtrenſi illatam:* prima quidem & ſecunda cauſa extra omnemi controverſiam poſitae. (*e*) Tertia vero a Dn. THOMASIO (*f*) in dubium vocatur, eo quod Autor vetus *de Benef.* §. *6. 7.* tantum duarum cauſarum, ob quas dominus contra vaſallum agere poſſit, mentionem faciat, & vocabulum Tag-Dingen, in Jure Feud. Saxon. non *convenire*, ſed *citare* ſignificet, nullaque ratio appareat, cur ob injuriam con-vaſallo illatam, *Caſtrenſis* feudum caſtrenſe amittitur.

E feudo

(*e*) Ad ſecundam cauſam exemplum apud ZYLLESIVM *Defenſ. Abbat. S. Maxim. part. 3. Docum. 29.* pertinet, ubi Theodorus Abbas, quod jus habuerit quendam Caſtrenſium ſuorum, ob caſtrum non cuſtoditum, feudo privandi, his verbis memorat: *Orta inter me & Archi-Epiſcopum Eberhardum ſeditione, cum rei ita popoſciſſet neceſſitas, ut caſtrum S. Maximini cuſtodire, ac munire deberem, Guntramo,* (hunc antea *Scaremannum* ſuum vocaverat) *ut ad me veniret, & intra Caſtellum noſtrum cum ſuo ſumtu excubias faceret, usque tertio mandavi, ſed nullo modo hoc efficere potui. Tandem ad ultimum, poſt legitimas inducias, cum ad rationes poſui, & juſto judicio ſuorum parium, beneficium, quod ex me tenebat, ei auferre debui.*

(*f*) *In Diſſertat. de Aut. lib. vet. de Benef.* §. 47.

feudo privari debeat, indeque arguit, compilatorem Juris Suevici, sensu Juris Saxonici non recte percepto, in hunc errorem prolapsum esse: circa quam tamen controversiam in praesens subsistimus. Sicut autem supra observavimus, *feudum Castrense*, interveniente oppignoratione, quandoque concedi, ita dubium non est, facta reluitione castri, id ipsum extingui. (*g*) Quodsi vero Castrum, sine culpa Castrensium, destruatur, iidem nihilominus feuda sua, jure feudi recti, retinent, usque dum Castrum reaedificatum fuerit, tunc autem intra octiduum ad illud redire jubentur, vid. *Cap. 147. Jure Feud. Alem.* ibique SCHILTER.

§. XVII.

Capi 147. Jur. Feud. Alem. vitiosa lectio.

Refutationem, in feudo castrensi non minus, ac in reliquis feudis locum invenire, consentiunt omnes, modo non fiat intempestive, aut pactum de

(*g*) Modo aliud non sit conventum, (qualem casum *supra pag. 14. nota i.* habuimus) sed facta reluitione, castrum omni ex parte liberum, debitori restituendum sit; id quod in diplomate a Dn. Commentatore ad SERARII *Mogunt. Tom. I. pag. 637.* allegato §. 11. ita effertur: *castrum liberum & disbrigatum restituere:* ubi tamen, quod in transitu notamus, haud dubie *disbrigatum* legendum, vid. DU FRESNE *Gloss. verb. Briga*, ut ita idem significet ac frey und unverbrüchlich, sive ohne allen Anspruch: In Spec. Suev. *cap. 60. §. 3. cap. 296. & cap. 304.* idem exprimitur: daß es ihm niemand gebrechen möge, indeque vocabulum illud *disbrigare*, quin & Italorum, *briga*, a German brechen, forte descendere L. B. nobiscum conjiciet.

de non refutando investiturae adjectum sit. (*b*) Insignem tamen difficultatem circa *Capit. 147. Jur. Feud. Alem.* offendimus, cujus verba sub rubro: **wer Burg-Lehen uff git,** apud SCHILTERVM sunt sequentia: **Unde wil ein Mann sin Burg-Lehen sime Herren uffgeben, das mag ime der Herre nüt geweren, er muß es von ime nemen, er verwürket denn, also hievor gesprochen ist.** Capitulum hocce SCHILTERVS idiomate Latino ita reddidit: *Si vasallus feudum castrense refutare vult Domino, non potest hic illud denegare, sed oportet ipsum feudum ab eo recipere, alias feudum amittit, ut antea fuit dictum.* In Goldasti editione (*i*) idem textus, *cap. 149.* sub rubro: **der ein Burg-Lehen uffgibt,** ita legitur: **Und wil ein Mann sein Burg-Lehen seinem Herren uffgeben, des mag ihm der Herr nicht gewidern, er muß es von ihm nemen, er verwürcke es dan, als hievor geschrieben ist, und der Herr mag es ihm nicht nehmen.**

§. XVIII.

Quanquam vero Dn. SCHILTER, *in Commentar. ad d. cap.* difficultatem hanc sicco pede praeteriverit, attamen silentium ipsius, tum & ipsa *d. cap.* versio Latina, satis indicant, Virum de Jurisprudentia Germanica optime promeritum, probe sen- SCHILTERI fluctuationes circa hunc textum.

 sisse

(*b*) Quale exemplum ex Decreto Ruperti Imp. inter Comitem Cattimelibocensem & Equitem de Bellersheim, de anno 1405. refert SCHILTER. *d. l. pag. 455.* ibi: **und soll derselbe von B. und sine Libes Lehns-Erben, des vorgenanten Grave Johans und siner Erben Burgmanne sin fürbas ewiglich, nimmer offzusagen.**

(*i*) **Reichs-Satzungen** *part. I. pag. 223.*

fiſſe, quod lectio illius vitioſa ſit, eique medelam afferre voluiſſe. Rem ipſam quod attinet, in utraque editione *d. capit.* verba, ſicut jacent, idoneum ſenſum non invenire, L. B. facile agnoſcet, dumque verba illius finalia ad antecedentia ſe referunt, in his vero nuſpiam reperitur, quod SCHILTERVS verſioni ſuae inſeruit, ac ſi dominus, *feudum caſtrenſe* a vaſallo refutante recipere recuſans, jure ſuo ſtatim excidat, quin potius in *cap. 136.* expreſſis verbis dicitur, quod feudum caſtrenſe quoad mulctam cum feudis rectis exacte conveniat; tantum vero abeſt, ut dominus feudum rectum ſibi refutatum recipere nolens, dominium directum amittat, ut potius per *caput 5. Juris Feud. Alem.* (*k*) vaſallus, tali caſu vacuam feudi poſſeſſionem derelinquere jubeatur. Ex quibus omnibus apparet, verba illa, quae Dn. SCHILTER verſioni ſuae inſeruit, textui ſanando haud ſufficere; quin potius ſenſum illius magis adhuc turbare.

§. XIX.

Item textus, verborum trans-

Eaedem difficultates & nos, ingenue fatemur, aliquamdiu dubios incertosque reddidere; poſtquam vero utramque, & SCHILTERI, & GOLDASTI

(*k*) Verba *d. cap. 5.* e verſione SCHILTERI haec ſunt: *Si quis vaſallus feudum ſuum domino ſuo vult refutare, nec ulterius iſtud ab ipſo tenere: ipſe (Dominus) non poteſt de jure hoc denegare, ſed debet ab eo id recipere. - - - Quodſi dominus non recipit ab eo, vaſallus nihilominus liber eſt a vaſallagio ſuo: viciſſim debet hic poſſeſſionem feudi, quod ab eo tenuit, vacuam domino relinquere. Contra vero Dominus non poteſt hoc adverſus vaſallum facere, niſi per feloniam feudum amittat, de qua poſtea docebitur.*

TI editionem (cum qua ultima, plura exemplaria, quae consuluimus, conveniunt) tum & *cap. 5. & 136.* cum hoc nostro conferre instituimus, sola verborum transpositione, sine ulla textus correctione (quam perinde ac confessionem antinomiae, pro sacra anchora demum adhibendam esse, HUBERUS alicubi recte judicat) textum hunc integritati suae restitui posse deprehendimus: sic itaque *d. capit. 147.* ex editione GOLDASTI vero *cap. 149.* legendum censemus: Und will ein Mann sein Burg-Lehen seinem Herren ufgeben, des mag ihm der Herr nicht gewidern, er muß es von ihm nehmen; Und der Herr mag es ihm nicht nehmen, er verwürcke es dann, als hievor geschrieben ist. Quo ipso, sensus *d. cap.* planissimus evadit, emblema vero, a Dn. SCHILTERO versioni Latinae *d. cap.* intrusum, velut analogiae Juris Patrii repugnans, simul eliminatur, & prout *d. cap. 147.* ad antecedentia se refert, *cap. 5.* autem, in eadem materia, ad subsequentia provocat, utraque hoc modo in luculentam consonantiam rediguntur.

positione, integritati suae restituitur.

§. XX.

Denique, ut finiamus, illud adhuc addimus, quamvis alias judicium causarum feudalium ad Dominum & Pares Curiae pertineat, *I. F. 18. II. F. 40. 55. §. 5.* attamen in causis *feuda castrensia* attinentibus, non alios Pares admitti, quam qui simul *Castrenses* sint, (*l*) Iudicium ipsum quoque, non nisi in

Quis judex sit in causis feuda castrensia attinentibus.

(*l*) Antiquitatem hujus instituti, diploma apud SCHATEN. *Annal. Paderb. tom. I. pag. 783.* satis confirmat. Add. SCHILTER. *ad d. cap. 139.*

in Caſtro, cui addicti, & quidem portis apertis, inſtitui olim potuiſſe, *Jus Feud. Alem. cap. 139. & 141.* fidem nobis facere. Supereſt quidem, ut ad alteram, eamque planiorem argumenti noſtri partem nunc pergamus, & ex literis inveſtituram aevi recentioris, rebusque judicatis, pluribus adſtruamus, quod quamvis hodie non omnes conſuetudines Patriae, hactenus enumeratae, in Curiis Feudalibus peraeque obſerventur; quin potius, ex quo, mutata praeſidiorum ratione, *Caſtrenſes* defenſioni ac tuitioni Caſtrorum non amplius vacarunt, plurima quoque circa *feuda caſtrenſia* immutata ſint: quod, inquam, primaevam ſuam naturam & indolem in reliquis tamen retinuerint. Verum Exercitii Academici menſura nunc quidem jubet, ut his in aliud tempus reſervatis, filum heic abrumpamus. DEO autem T. O. M. pro largiſſima benedictione, ſtudiis noſtris hactenus conceſſa, gatias agimus devotiſſimas, Eique proporro vias noſtras commendamus.

s.

in-
41.
te-
em
re-
us,
Pa-
ous
ata
ui-
ma
od,
in
itii
his
pa-
ne-
ias